

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

Palvelualojen työnantajat ry (Palta) kiittää Työ- ja elinkeinoministeriötä mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä. Palta on EK:n suurimpia jäsenliittoja ja edustamme noin 2 500 palvelualoilla toimivaa jäsenyritystämme. Työllisyyden tuleva kasvu nojaa vahvasti palvelualoihin – uudet yritykset ja työpaikat syntyvät yksityisiin palveluihin ja julkisten työvoimapalvelujen osaajapulan ratkaisussa välttämätöntä. Palta myös edustaa laajasti henkilöstöpalvelualaa (yksityisiä palveluntuottajia), jotka ovat merkittävässä roolissa osaajapulan ratkaisemisessa ja työllisyyden edistämisessä.

Palta kiittää hallituksen esitysluonnosta valmistellutta virkakuntaa osallistavasta ja hyvähenkisestä säädöspaketin valmistelutyöstä. Erityisen arvokasta on ollut, että lakimuutoksia on taustoittanut arviomuistio, jonka lausuntokierroksella oli mahdollista tuoda lakiehdotusten valmisteluun palautetta sekä havaittuja ongelmia.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

Isossa kuvassa ehdotetut työvoimapalveluprosessin muutokset ovat täysin välttämättömiä. Tällä hetkellä julkisen työvoimapalvelun asiantuntijatyöpanos kohdentuu täysin epätarkoituksenmukaisesti hallinnolliseen byrokraatiaan ja aiheuttaa työnhakijoiden ali- ja ylipalvelua. Työvoimapalvelujen ydintehtävä on auttaa työttömiä työnhakijoita työelämään ja nykyisessä palveluprosessissa tämä tehtävä on lähes mahdoton. Ehdotetut joustot ja palvelun tarveperusteisuuden lisääminen mahdollistavat paremman asiakaslähtöisyyden sekä resurssien kohdentamisen työhakijoille, jotka tarvitsevat enemmän ohjausta työllistymisen edistämiseksi.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Ehdotus määräajan pidentämisestä on kannatettava, koska 5 arkipäivää on käytännössä osoittautunut työvoimaviranomaisille liian haasteelliseksi alkuhaastattelun toteuttamiselle.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

On täysin perusteltua. Nyt voimassa oleva kaavamainen määräperusteinen prosessi ohjaa työvoimaviranomaisen työpanoksen hallinnolliseen byrokraatiaan ja kaavamaiseen asiakkaiden palveluprosessiin. Työnhakijoiden tilanteet voivat vaihdella, joten työvoimaviranomaisen omalle harkinnalle tulisi jättää prosessissa tilaa – edellyttäen kuitenkin, että esim. työnhakukeskustelujen väliin jättäminen aina perustellaan sekä peruste kirjataan järjestelmään.

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Ovat täysin kannatettavia. Muistuskäytäntö on ollut nyky muodossaan kuluerä, joka ei ole aina palvellut työnhakijaa sen tarkoittamassa merkityksessä (esim. muistutuksia on saapunut myöhässä). Lisäksi työnhakijan tulee jatkossa kantaa enemmän itse vastuuta oman asiointinsa velvoitteiden täyttämistä ja tästä näkökulmasta työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä johtuen on kannatettava.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Säädöspohjaiset tarkennukset työllistymissuunnitelman sisältöön ovat kannatettavia, koska ne kirkastavat työllistymissuunnitelman tavoitetta, yhtenäistävät eri asiantuntijoiden palvelukäytäntöjä sekä mahdollistavat myös jälkikäteen tapahtuvat seurannan nykykäytäntöä paremmin.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Tarkennukset asiakastapaamisten sisältöihin ovat kannatettavia, koska ne yhtenäistävät työvoimaviranomaisten palvelukäytäntöjä sekä mahdollistavat myös jälkikäteen tapahtuvat seurannan nykykäytäntöä paremmin.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Palta pitää tervetulleena työvoimaviranomaisen osoittamien työpaikkojen hakemisen velvoittavuuden lisäämistä. Työvoimaviranomaisen tulisi pystyä vihdoin siirtymään työttömyyden hallinnoinnista työllistymisen tukemiseen ja ehdotetut muutokset tukisivat tehtävän toteuttamista.

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

Ei lausuttavaa

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

Ei lausuttavaa

4. Työnhakuvelvollisuuden ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

Ei lausuttavaa

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

Palta pitää hyvänä ehdotettua säädösmuutosta, jonka mukaan työtarjoukset tulisivat velvoittavaksi heti työttömyyden alusta lähtien ja järjestämislakiin kirkastettaisiin työvoimaviranomaisen työvälitystehtävää.

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

Ei lausuttavaa

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Ei lausuttavaa

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

Esityksessä ehdotetaan rekisteröityvälle työnhakijalle velvollisuutta laatia ja julkaista lähtökohtaisesti anonyymi työnhakuprofiili valtakunnallisella palvelualustalla. Lisäksi työvoimaviranomaiselle ehdotettaisiin uutta lakisääteistä tehtävää laatia ja julkaista palvelualustalla työnhakuprofiili työnhakijasta, joka ei profiilia itse laatisi tai julkaisisi määräajassa.

Palta pitää ehdotusta työnhakijalle säädettävästä velvollisuudesta kannatettavana, koska julkaisemalla työnhakuprofiilinsa työtön työnhakija voi tulla työmarkkinoiden löydettäväksi. Ongelmallista kuitenkin on, jos työnhakuprofiilin julkaisematta jättämisestä (ilman pätevää syytä) ei aiheudu työnhakijalle seuraamusvaikutuksia. Koska seuraamusvaikutuksia ei ole, on vaarana, että työnhakuprofiilien laatimisesta ja julkaisemisesta voi muodostua kohtuuton lisätyö työvoimaviranomaiselle. Työvoimaviranomaisen roolina tulisikin olla avustaa työnhakijoita työnhakuprofiilien laatimisessa ja julkaisemisessa.

Palta ehdottaakin, että hallituksen esitykseen tarkennetaan seuraamusvaikutukset, joita työnhakijalle koituu työnhakuprofiilin laatimisen ja julkaisemisen laiminlyömisestä ilman pätevää syytä. Lisäksi laissa tulisi täsmentää tarkemmin, missä tilanteissa työvoimaviranomaisen tulee tehdä työnhakuprofiilin julkaiseminen työnhakijan puolesta tai työnhakuprofiilia ei lainkaan julkisteta.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

Työllistymisen kannalta koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet ovat varmasti keskeisiä tietoja, jotka työhakuprofiileista tulisi löytyä. Näiden lisäksi työnhakijan tulisi voida halutessaan ilmoittaa yhteystietonsa (sähköposti tai puhelinnumero).

Hallituksen esitysluonnoksessa on linjattu, että työnhakija voisi vapaasti valita työnhaun ja työllistymisen kannalta olennaiset tiedot työhakuprofiiliinsa. Jotta työhakuprofiilit olisivat sisällöltään sen sisältöisiä, että ne tukisivat työllistymistä, on työvoimaviranomaisten kerrottava työhakuprofiilien tarkoituksesta, ohjeistettava niiden laadintaa ja autettava työnhakijoita oman osaamisensa tunnistamisessa.

Palta katsoo, että ehdotuksen käsite "massahaku" tulisi avata hallituksen esityksessä tarkemmin eli kertoa esimerkinomaisesti millaiset haut eivät olisi työhakuprofiilitietokannasta mahdollisia. Tämän tarkennuksen myötä yksittäishaun sisältö myös selkiytyisi. Lisäksi palvelualustan käytettävyyttä (esim. hakusanat, selailuominaisuudet sekä nopea yhteydenotto kiinnostavaan työhakuprofiiliin) tulee jatkossa kehittää yhdessä työnantajien, työnvälitysyriyten ja työttömyyskassojen kanssa. Jos tietokannan käyttö koetaan liian työllistäväksi ja anonyymien työnhakijan tavoittamisessa on kohtuutonta viivettä, on todennäköistä, että työhakuprofiilien tietokantaa ei tulla hyödyntämään toivotussa laajuudessa. Lisäksi työnantajia, työnvälitysyriyksiä sekä työttömyyskassoja tulisi valtakunnallisesti tiedottaa sekä ohjeistaa työnhakuprofiilien hyödyntämiseen jo ennen ehdotettujen säädösmuutosten voimaantuloa.

Jo taannoisen lakia valmistelleen arviointimuistion yhteydessä todettiin julkisuuslain, tiedonhallintalain sekä perustuslakivaliokunnan tulkintojen ohjaavuus työhakuprofiilien anonyymille julkaisemiselle. Onkin pettymys, että hallitusluonnoksessa on tyydytty näihin tulkintoihin ja automaattisesti säädetty työhakuprofiilien julkaisusta anonyymisti.

Palta katsookin, että hallituksen esitys tulisi rakentaa siten, että rajoittavat tulkinnat tietosuojalaista tulisi testata ja mahdollistaa yhteystietojen (sähköposti tai puhelin) julkistaminen, jos henkilö näin itse haluaa. Työhakuprofiileja pääsee hallituksen esityksen mukaisesti tarkastelemaan vain vahvan tunnistautumisen kautta ja mahdollisesti tietokannan väärinkäyttöön on myös mahdollista puuttua. Tästä näkökulmasta nyt esitetty tiukka työhakuprofiilien anonyymius on perusteetonta tilanteissa, joissa työnhakija itse haluaa profiilinsa yhteystiedot näkyville. Hallituksen esitysluonnoksessa lisäksi todetaan, että esim. Tanskassa työttömän työnhakijan CV on julkinen sisältäen henkilön yhteystiedot. Perustelua sille, miksi Suomessa ei hyödynnettäisi jatkossa Tanskan mallia ei esitetä.

Palta lisäksi ehdottaa, että työhakuprofiilien hyödyntämistä jatkossa seurataan esim. rakentamalla tietokantaan ominaisuus, joka rekisteröin kuinka moneen julkaistuun profiiliin on oltu yhteydessä. Jatkossa tulisi myös pystyä seuraamaan, kuinka moneen työantajan, työnvälitysyriyksen tai työttömyyskassan yhteydenottoon profiilien haltijat ovat reagoineet/vastanneet.

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

Hallituksen esitysluonnoksessa ehdotetaan, että palvelualustalle kirjautunut rekisteröity voisi siirtää halutessaan työnhakuprofiilin tietoja toiselle rekisterinpitäjälle. Edellytyksenä olisi kuitenkin, että palvelualustan ylläpitäjä (KEHA-keskus) olisi mahdollistanut tällaisen tietojen siirtämisen tietyille ulkopuoliselle rekisterinpitäjälle rajapintojen avulla. Kyseessä ei olisi tilanne, jossa viranomaisen luovuttaisi tietoja, vaan rekisteröity tekisi itse halutessaan luovutustoimen ja hallitsisi tältä osin tietojensa luovuttamista itse.

Palta katsoo, että ehdotus on tervetullut ja tarpeellinen. Palta on pitkään peräänkuuluttanut mahdollisuutta työllistymistä tukevien tietojen siirtoon yksityisen henkilöstöalan yritysten ja julkisen työvoimapalvelun välillä. Tällä hetkellä Suomessa on lukuisia yksityisiä työnvälitysyhtiöitä, joilla jokaisella on omat työnhakijoidensa tietokannat. Sen sijaan, että työnhakija laatii kymmeniä samansisältöisiä työnhakuprofiileita eri tietokantoihin, tulisikin työnhakijalle tarjota mahdollisuus valita omien tietojen sujuva siirto julkisen työnhakijaprofiilitietokannan ja yksityisen työnvälityksen välillä.

Rajapintojen rakentaminen tulee todennäköisesti kuormittamaan KEHA-keskusta. Olisikin tarpeellista, että rekisterin ylläpitäjä (KEHA) laatisi sekä julkistaisi selkeän yhteistyömallin, laadukkaan rajapinnan rakentamisen kriteeristön sekä aikataulutuksen resurssisuunnitelmiseen tulevien rajapintojen mahdollistamiseksi.

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Ei lausuttavaa.

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

Ei lausuttavaa

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

Ei lausuttavaa

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

Ei lausuttavaa

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

Ei lausuttavaa

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

Ei lausuttavaa

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

Ei lausuttavaa

Muuta lausuttavaa?

Ei lausuttavaa

Kortet Milka
Palvelualojen työnantajat Palta ry. - Elinkeinopolitiikka